

Cache-oblivious algorithms

▶ Cache-awareness

- ▶ Algoritmus je vyladěn pro konkrétní parametry cache
- ▶ Prakticky obtížně proveditelné - parametrů je příliš mnoho

▶ Cache-obliviousness

- ▶ Víme, že cache existuje, ale neznáme její parametry

▶ Cache-oblivious algorithms

- ▶ Pohled na složitost algoritmů zohledňující existenci cache
- ▶ Algoritmy fungující z tohoto pohledu dobře

► Cache-oblivious algorithms [1999]

- Pohled na složitost algoritmů zohledňující existenci cache
 - Počítáme přístupy k hlavní paměti (cache misses)
 - Složitost je funkcí velikosti vstupu (n) a velikosti cache (C)
 - *Zjednodušeno* (parametrem bývá i velikost cache line)
 - Zkoumá se obvykle asymptotické chování (vzhledem k n)
 - $O(f(n, C))$
 - Počet výpadků je shora omezen časovou složitostí $O(t(n))$
 - Lze popsat relativně vůči časové složitosti (pokud máme její oboustranný odhad)
 - $O(f(n, C)) = O(t(n) * g(n, C))$
 - $g(n, C)$ říká, jak často algoritmus generuje cache miss
 - V mnoha případech pro velká n nezávisí na n , tj. $O(g(n, C)) = O(g(C))$
 - U dobrých algoritmů $g(C)$ klesá k nule pro velká C
- Příklad: Násobení matic ($n * n$)
 - Učebnicový algoritmus (i-j-k iterace)
 - Pro $n^2 > C$ každý přístup (k pravému operandu) generuje cache miss
 - Složitost $O(n^3)$ - nezávisí na C ; $g(C) = 1$
 - Cache-oblivious algoritmus (rekurzivní dělení)
 - $O(C^{-1/2} * n^3)$ tj. $g(C) = C^{-1/2}$

► Cache-oblivious algorithms

► Definice předpokládá pouze 1 úroveň cache

- Cílem je však dobré chování pro všechna C (z "rozumného" intervalu)
- Dobré chování pro cache jakékoliv velikosti implikuje dobré chování pro více úrovní
 - Fakticky zbytečně optimalizujeme i pro ty velikosti cache, které v daném systému nejsou

► Který algoritmus je lepší?

► Minimalizujeme $g(C)$ pro všechna C (nikoliv asymptotické chování)

- To není jednoznačné zadání, ale porovnání obvyklých g jednoznačné bývá (např. $C^{-1/2} < 1$ pro cache-oblivious vs. textbook matrix multiplication)

► Reálné důsledky cache-oblivious složitosti

- Konkrétní hardware má několik úrovní cache velikostí $\{C_i\}$ s latencí $\{L_i\}$ a propustností $\{P_i\}$
- Zdržení výpočtu kvůli latenci lze odhadnout jako

$$L(n) = t(n) * (\sum g(n, C_i) * L_i)$$

- Pesimistický odhad předpokládající, že v době výpadku cache vše ostatní stojí
- V reálných případech nemusí určité množství výpadků zdržovat vůbec
- Propustnost paměťové hierarchie pro daný algoritmus:

$$T(n) = t(n) * (\max g(n, C_i) / P_i)$$

- P_i udává zvládnutelný počet výpadků cache i -té úrovně za jednotku času
- $t(n) * g(n, C_i)$ je celkový počet výpadků cache i -té úrovně
- $t(n) * g(n, C_i) / P_i$ je čas potřebný pro obsloužení tohoto počtu výpadků
- $T(n)$ je dolní odhad času potřebného k provedení algoritmu
- Propustnost paměťové hierarchie hraje roli, pokud $T(n) > t(n)$, tedy

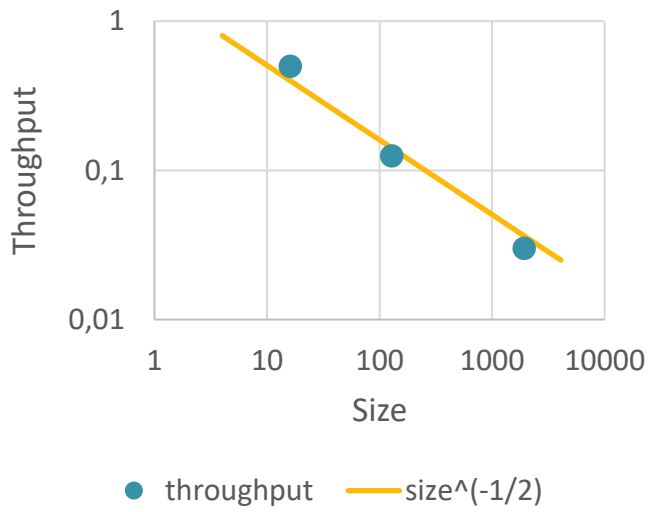
$$\max g(n, C_i) / P_i > 1$$

- Nerovnost má smysl pouze tehdy, pokud $t(n)$ je udáváno ve skutečných časových jednotkách, ne pouze asymptoticky
- I v asymptotickém případě to však dává vodítko, která úroveň cache rozhoduje

Reálné hodnoty - Intel Broadwell (Xeon E5-4655 v4)

	total size [KB]	size per thread [KB]		latency [cycles]	total throughput (lines per cycle)	throughput per thread (lines per cycle)
L1	256	16	L2-to-L1	12	8	0.5
L2	2048	128	L3-to-L2	~22	1	0.125
L3	30720	1920	DRAM-to-L3	~70	0.48	0.03

- ▶ 8 cores, 16 threads, 2.5 GHz
 - ▶ L1: 32KB per core
 - ▶ L2: 256KB per core
 - ▶ L3: 30MB shared
 - ▶ DRAM: 9.6 GT/s = 76.8 GB/s = 1.2 G lines/s
- ▶ Throughput P vs. size C
 - ▶ roughly proportional to $C^{-1/2}$
 - ▶ cf. cache-oblivious matrix multiplication

- ▶ Stále většinou jde o asymptotický pohled vzhledem k n
 - Zanedbáváme multiplikativní konstanty, neřešíme rozdíl čtení/zápis
 - Pro reálné problémy může být výhodnější asymptoticky horší algoritmus
 - Práce s pamětí nemusí být kritické místo algoritmu
 - Zanedbané konstanty často výrazně zkreslují chování pro malá C
 - Jádro algoritmu bývá vhodnější implementovat s přibližnou znalostí chování L1 cache
 - Překladač obvykle neumí sám využít registry jako L0 cache
- ▶ Jako inspirace se vždy vyplatí

Simple mathematical model of cache behavior

Mathematical model of cache behavior

► Simple mathematical model

► Input:

- A run of a (single-threaded) procedure with particular data
 - Often, a generalization to any run with similarly-sized data is valid
- C = Cache size

► Output: The total number of cache misses during the run

- Estimation of the required main-memory **throughput**
 - Does not estimate **latency** effects
- A statistic over the total run time – cannot identify bottlenecks
- Start/stop effects: Assume the procedure runs in an infinite loop
 - The initial set of addresses present in the cache equals to the final set

► Assumptions

- All memory accesses of the same size
- Cache line size is equal to the access size (i.e., spatial locality has no effect)
- Fully associative cache
- Perfect LRU replacement strategy

► Many statistical details are ignored, the results are only approximate

Mathematical model of cache behavior

► Notation:

- $m(t_1, t_2)$ = the number of different addresses accessed inside (t_1, t_2)
 - Time points t_1, t_2 measured in arbitrary units; only one memory access at a time
 - Note: m satisfies triangle inequality – it is a distance measure on the time axis

► Perfect LRU replacement strategy

- The entry with the oldest last-usage timestamp is evicted

► Equivalent formulation:

- If t_1, t_2 are adjacent accesses to the same address a ...
 - i.e. there is no access to a inside (t_1, t_2)
- ... then there is a cache miss at t_2 iff $m(t_1, t_2) \geq C$
- Proof:
 - In any moment $t \in (t_1, t_2)$:
 - The cache entries accessed inside (t_1, t) are younger than a
 - The entries for all the other addresses are older than a
 - a will be evicted at a time $t \in (t_1, t_2)$ such that
 - there is an access at time t to an address not accessed inside (t_1, t)
 - $1 + m(t_1, t) = C$, i.e. the cache contains exactly a and the addresses accessed inside (t_1, t)
 - If $m(t_1, t_2) < C$ then there is no such eviction of a

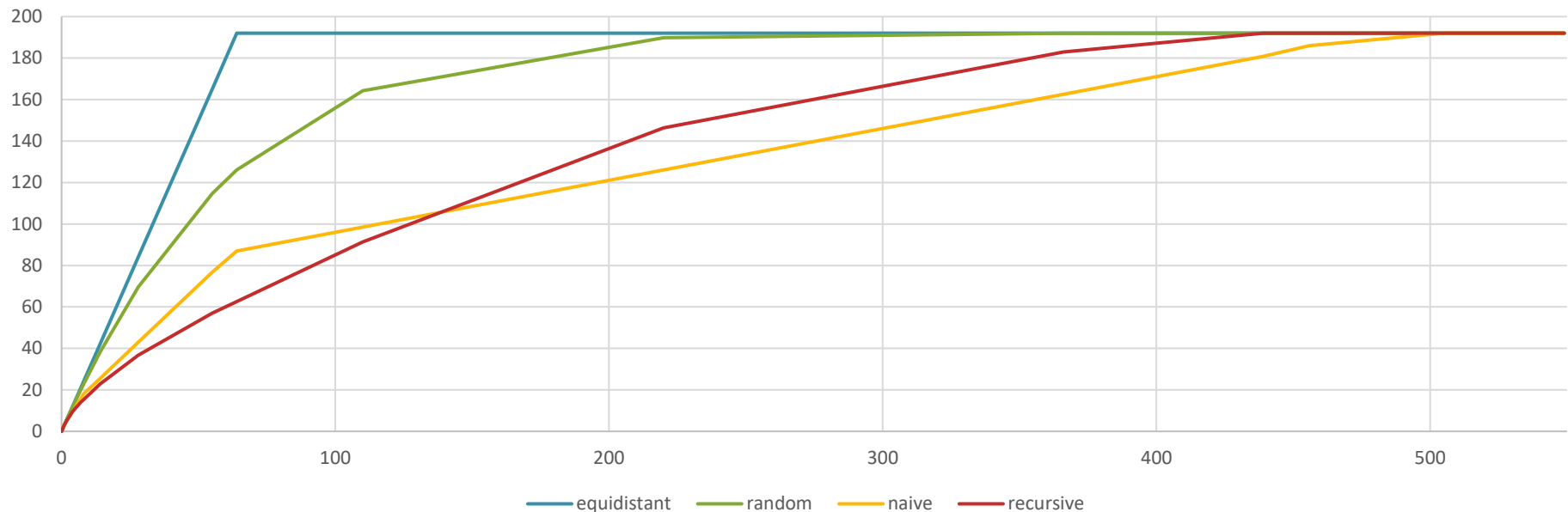
► Notation:

- A = the set of addresses accessed by the procedure
- T = the running time of the procedure
- $m(w)$ = the average value of $m(t, t + w)$ across all $t \in [0, T)$
 - i.e., how many addresses are accessed during a time window of size w
 - well-defined due to the assumed infinite cycle over the measured procedure
 - $m(w)$ is non-decreasing and concave
 - for $w \geq T$, $m(w) = |A|$

► The $m(w)$ function is a mathematical measure of temporal locality

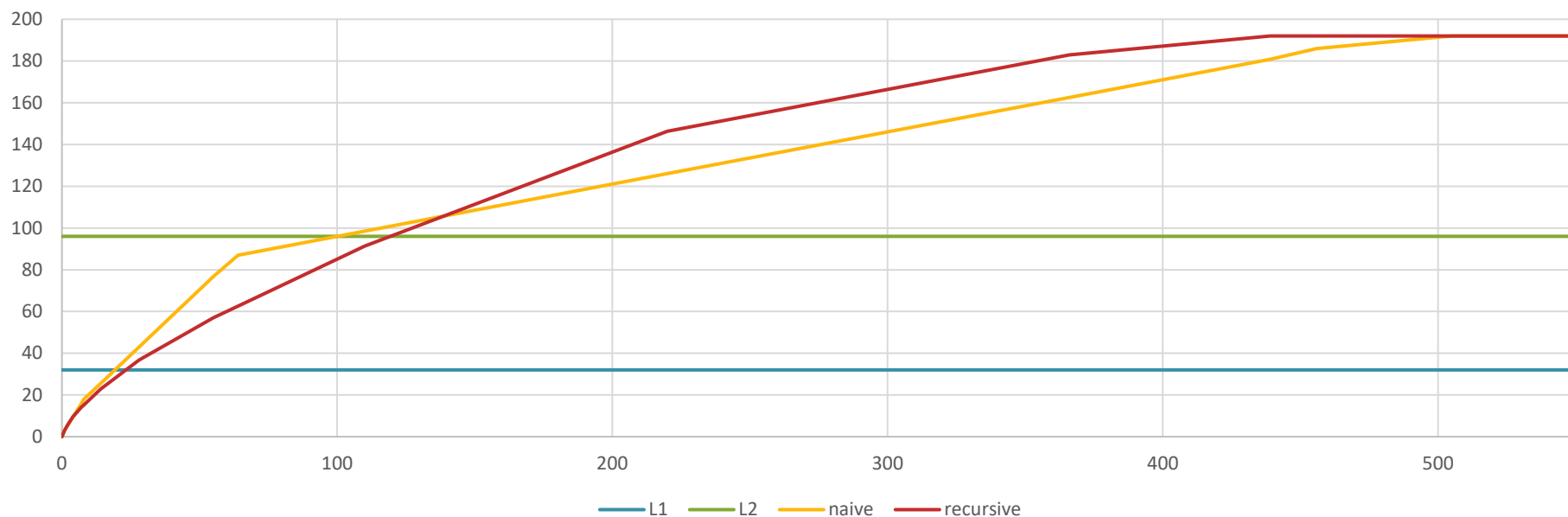
- Lower values indicate better temporal locality

Example

- ▶ The $m(w)$ function for $8*8*8$ matrix multiplication
 - ▶ $T = 8 * 8 * 8 = 512$; $|A| = 3 * 8 * 8 = 192$
 - ▶ Equidistant: every address accessed every 64 iterations
 - Not really exists as a matrix-multiplication algorithm
 - Equidistant is always the **worst** algorithm wrt. cache
 - ▶ Random: iterations randomly permuted
 - Expectably worse than all the algorithms in use
 - ▶ Naive: three nested loops
 - ▶ Recursive: decomposed via $8\ 4*4*4$ into $64\ 2*2*2$ multiplications

Frequency of cache misses

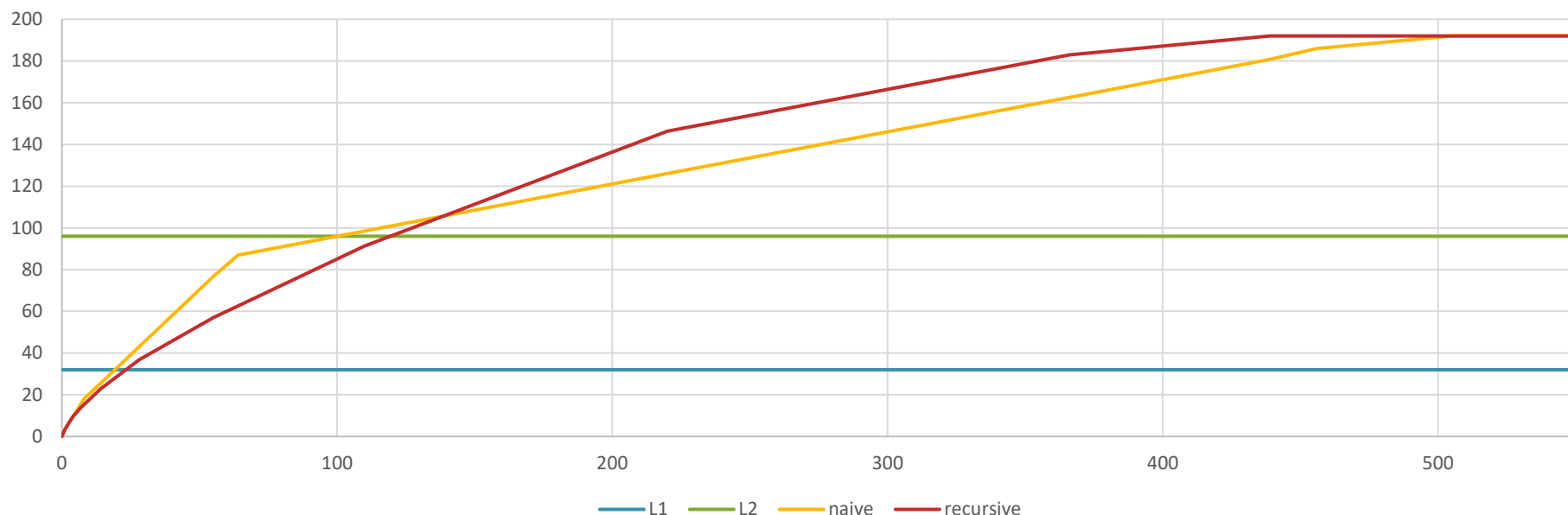
► Frequency of cache misses

►
$$X(C) = \frac{\partial m(w)}{\partial w} (m^{-1}(C))$$

► Example 8*8*8 matrix multiplication

- For a L1 cache of size 32 (matrix elements), the recursive algorithm is better
- For a L2 cache of size 96, the naive algorithm is better
 - The derivative is important, not the time-axis position

Frequency of cache misses

► Two approaches to cache-miss optimization

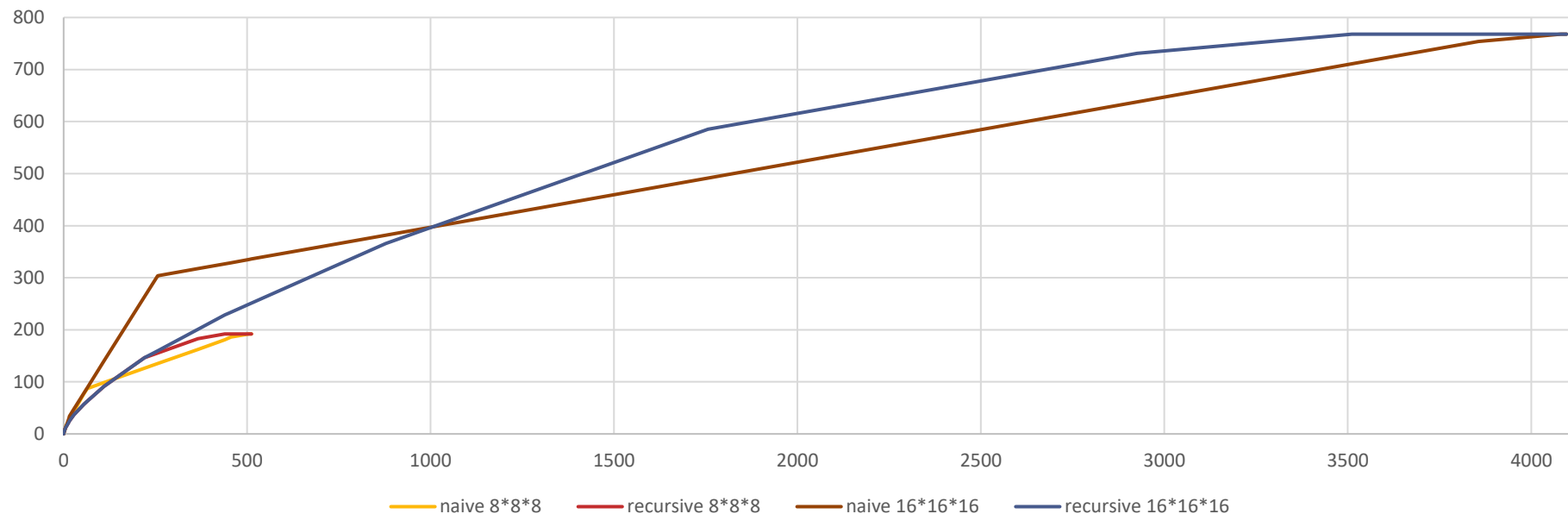
► Cache-aware

- Make a turn in $m(w)$ every time it approaches a cache-level size
 - The new derivative will be kept until approaching the next level
- Manipulating $m(w)$ while keeping the algorithm working may be hard or impossible

► Cache-oblivious

- Keep the $m(w)$ curve smoothly turning throughout the whole domain
- For recursive algorithms, the curve is often almost independent of T and $|A|$

Frequency of cache misses

- ▶ So far, we assumed algorithm execution for particular input data
 - ▶ If we run the algorithm with different data of the same size
 - For many problems, $m(w)$ depends only on the size of data
 - Matrix multiplication and other numerical problems
 - In general, $m(w)$ may significantly vary depending on the data
 - E.g., search algorithms depend on statistical distribution of keys
 - ▶ If we run the algorithm with significantly different data size $|A|$
 - The $m(w)$ curve always converges to $|A|$
 - For recursive algorithms, the curve beginnings for different $|A|$ will be similar

► Rozděl a panuj

- Problém P_0 se dělí na podproblémy P_1 a P_2
- Čas: $T_0 = T_1 + T_2$
 - Obvykle používané dělení: $T_1 = T_2 = \frac{T_0}{2}$
- Použité adresy: $A_0 = A_1 \cup A_2$; $|A_0| \leq |A_1| + |A_2|$
 - Počet různých adres použitých v daném časovém intervalu
 - $m(0, T_1) = |A_1|$
 - $m(T_1, T_1 + T_2) = |A_2|$
 - **Není ale jasné, kolik adres použijí časové úseky zasahující do obou podproblémů**
 - Typicky to bude více než uvnitř jednoho z podproblémů
 - $m\left(\frac{T_0}{2}\right) \geq \frac{|A_1| + |A_2|}{2} = \frac{|A_0| + |A_1 \cap A_2|}{2}$
 - **Cíl optimalizace: Minimalizovat $m\left(\frac{T_0}{2}\right)$**
 - Návod: Minimalizovat $A_1 \cap A_2$

- ▶ $C = A * B$, velikosti $A[i,k]$, $B[k,j]$, $C[i,j]$
 - ▶ Celková adresovaná paměť: $m(i \cdot k \cdot j) = i \cdot k + j \cdot k + i \cdot j$
- ▶ i-split - dělení problému v dimenzi i
 - ▶ $i_0 = i_1 + i_2$; $j_0 = j_1 = j_2$; $k_0 = k_1 = k_2$
 - ▶ Matice A a C se dělí napůl - podproblémy jsou na nich disjunktní
 - ▶ Matice B se nedělí - oba podproblémy ji používají celou: $|A_1 \cap A_2| = k_0 \cdot j_0$
- ▶ j-split a k-split - další možnosti dělení
 - ▶ Volí se dělení produkující nejmenší $|A_1 \cap A_2|$
 - ▶ Tomu odpovídá split podél největšího rozměru
 - ▶ Pokud $i_0 \geq j_0$; $i_0 \geq k_0$ a $i_1 = \frac{i_0}{2}$
 - $m(i_1 \cdot k_0 \cdot j_0) = \frac{i_0}{2} \cdot k_0 + j_0 \cdot k_0 + \frac{i_0}{2} \cdot j_0 \leq \frac{2}{3} m(i_0 \cdot k_0 \cdot j_0)$
 - $m\left(\frac{1}{2}T\right) \leq \frac{2}{3} m(T)$
 - ▶ Pro čtvercové matice trojice i,j,k-split vede k výsledku
 - $m\left(\frac{1}{8}T\right) = \frac{1}{4} m(T)$

- ▶ $C = A * B$, velikosti $A[i,k]$, $B[k,j]$, $C[i,j]$
 - ▶ Celková adresovaná paměť: $m(i \cdot k \cdot j) = i \cdot k + j \cdot k + i \cdot j$
 - ▶ Pro čtvercové matice trojice i,j,k -split vede k výsledku
 - $m\left(\frac{1}{8}T\right) = \frac{1}{4}m(T)$
 - $m(w) = q \cdot w^{\frac{2}{3}}$ pro konstantu $q \sim 3$
 - $m^{-1}(C) = \left(\frac{C}{q}\right)^{\frac{3}{2}}$
 - $\frac{\partial m}{\partial w}(w) = \frac{2}{3}q \cdot w^{-\frac{1}{3}}$
 - frekvence výpadků $g(C) = \frac{\partial m}{\partial w}(m^{-1}(C)) = \frac{2}{3}q^{\frac{3}{2}} \cdot C^{-\frac{1}{2}}$

- ▶ Zjednodušená složitost uvažuje pouze velikost cache C
 - ▶ Výsledek nezávisí na způsobu uložení dat v paměti
- ▶ Úplná cache-aware složitost uvažuje i velikost bloku B
 - Blokem je řádka cache případně stránka vzhledem k TLB
 - Velikost C se udává v blocích
 - ▶ $f(C, B)$
 - ▶ Počítají se přesuny bloků mezi cache a hlavní pamětí
 - Lepší paměťová struktura jich spotřebuje méně

► Příklad: Násobení matic ($n \times n$)

- Učebnicový algoritmus (i-j-k iterace), uložení po řádcích
 - Pro $n > C$ každý přístup (k pravému operandu) generuje cache miss
 - $f(C, B) = O(n^3)$ - nezávisí na C ; $g(C) = 1$
 - Při uložení po sloupcích zdržuje přístup k levému operandu
 - Při uložení po čtvercích $B^{1/2} \times B^{1/2}$ se složitost zlepší na $O(B^{-1/2} \times n^3)$
- Cache-oblivious algoritmus (rekurzivní dělení, rekurzivní uložení)
 - $O(C^{-1/2} \times B^{-1} \times n^3)$ tj. $g(C) = C^{-1/2} \times B^{-1}$
 - Typické hodnoty konstant (neřešíme společnou multiplikativní konstantu)
 - 8 registrů, double: $C = 8$, $B = 1$, $g(C) = 1/2.8$, jednotková cena 1/3 cyklu CPU
 - 8 SSE registrů, double: $C = 16$, $B = 2$, $g(C) = 1/8$
 - 32KB L1 cache, double: $C = 4K$, $B = 8$, $g(C) = 1/512$, jednotková cena 1 cyklus CPU
 - 64-entry TLB, double: $C = 64$, $B = 512$, $g(C) = 1/4K$
 - 8MB L3 cache, double: $C = 1M$, $B = 8$, $g(C) = 1/8K$, jednotková cena 8 cyklů CPU
 - 8 GB RAM, 64 KB blok, double: $C = 1G$, $B = 8K$, $g(C) = 1/256M$, jednotka 300K cyklů (SSD)
 - 512 GB SSD, 64 KB blok, double: $C = 64G$, $B = 8K$, $g(C) = 1/4G$, jednotka cca 2M cyklů (HDD)

▶ Násobení čtvercových matic

- ▶ $O(1 + \frac{n^2}{B} + \frac{n^3}{B\sqrt{C}})$

- ▶ Strassen: $n^{\log_2(7)}$

▶ Transpozice matice

- ▶ $O(1 + \frac{mn}{B})$

▶ FFT

- ▶ $O(1 + \frac{n}{B} (1 + \frac{\log(n)}{\log(C)}))$

▶ Funnelsort

- ▶ $O(1 + \frac{n}{B} (1 + \frac{\log(n)}{\log(C)}))$

▶ Binární vyhledávací stromy (van Emde Boas)

- ▶ $O(\frac{\log(n)}{\log(B)})$ pro $C \ll n$

► Binární vyhledávací stromy

► Implementace s ukazateli

- Obvykle náhodné rozmístění v paměti

- Čtení ukazatelů obvykle nevyvolává další výpadky díky prostorové lokalitě jednoho uzlu
- Při opakovaném vyhledávání je prvních $\log(C)$ pater stromu přítomno v cache
- Počet cache miss: $O(\log(n) - \log(C))$

► Serializace stromu do pole

- Kořen uprostřed – binární vyhledávání v setříděném poli

- Prostorová lokalita v $\log(B)$ posledních patrech stromu ušetří
- $O(\log(n) - \log(C) - \log(B))$

- Kořen vlevo – viz heapsort

- Prostorová lokalita v prvních patrech stromu zlepšuje efektivitu cache
- $O(\log(n) - \log(CB)) = O(\log(n) - \log(C) - \log(B))$

- van Emde Boas (1975) – rekurzivní dělení napůl vzhledem k výšce stromu

- Původní účel struktury: Časová složitost search/insert/delete $O(\log m)$ pro m -bitové klíče
- Strom o n uzlech se realizuje jako strom o $\sqrt{n+1} - 1$ uzlech, na jehož listy bude navázáno $\sqrt{n+1}$ dalších stromů po $\sqrt{n+1} - 1$ uzlech
- Rekurze odpovídá obecnému vzoru "dělte čas napůl"
- Počet cache miss: $O\left(\frac{\log(n) - \log(C)}{\log(B)}\right)$

- ▶ Otázky spojené s cache-oblivious algoritmy
 - ▶ Ignorujeme strategii výměny cache
 - Nevadí: LRU se nechová hůře než ideální cache poloviční velikosti
 - ▶ Ignorujeme vícevrstevnost cache hierarchie
 - Nevadí, pro inkluzivní cache se každá vrstva chová stejně, jako by byla samostatná
 - ▶ Ignorujeme nedokonalou asociativitu cache
 - Teoreticky: Náhrada cache hashovací tabulkou s dobrou hashovací funkcí složitost nezhorší
 - Prakticky: Nedokonalost hashovací funkce vadí
 - Často jde o triviální funkce vyřezávající bity z adresy